

конкурентоспроможності розміщених на території міст, підприємств чи інших структур.

Список літератури

- 1 Студінський В.А. Маркетинг у житлово-комунальній сфері: Навчальний посібник / Державна академія житлово-комунального господарства. – К.: Житомир: ДАЖКГ – Видавництво „Волинь”, 2001. – 312с.
- 2 Бородкин Ф.М. Новая концепция теории самоуправления // Регион: экономика и социология. – 1994. – №3
- 3 Вакуленко В.М., Дехтяренко Ю.Ф., Драпиковський О.І., Іванова І.Б., Колтун С.Л. Економіка міст: Україна і світовий досвід: Навч. посібник / Під ред. В.О. Макухи. – К.: Основи, 1997. – 243 с.

В даній статтє проведена оцєнка ролі маркетинговї дєятельности в формированнї и реалїзації соціальної полїтики города, определенно признаки концепции територіального маркетинга.

In this article the estimation of role of marketing activity is conducted in forming and realization of social policy of city, certainly signs of conception of the territorial marketing.

УДК 351.863

О.М. Любченко, канд. екон. наук, докторант

Національна академія наук України

Показники і критерії оцінки економічної безпеки регіону

В даній статті визначено основні показники і критерії оцінки економічної безпеки регіону, досліджено особливості формування економічної безпеки регіонів України. Автором наведена схема впливу рівня розвитку регіону на економічну безпеку країни, на основі чого сформовано відповідний механізм.

економічна безпека, показники, критерії, загрози, схема, механізм, регіон

Економічна безпека, яка є вирішальним, базисним поняттям національної безпеки, разом з тим, нерозривно взаємозалежна і взаємодіє з іншими її складовими (оборонною, політичною, інформаційною, інтелектуальною, правовою і т.д.). Отже, економічна безпека – це складна „синтетична” категорія, що залишається відносно навіть у найбільш економічно розвинутих і соціально-стабільних країнах із сталим політичним режимом. В сучасних умовах, коли зусилля суб’єктів господарювання спрямовані на впровадження ринкових відносин в усі сфери, важлива роль відводиться проблемі економічної безпеки України та її регіонів. Економічна безпека кожного регіону і всіх регіонів країни в сукупності покликана забезпечити безпеку країни в цілому.

Дослідження проблем економічної безпеки України та її регіонів знайшли своє відображення у працях українських та російських науковців, таких як Л. Абалкін, В. Тамбовцев, Г.А. Пастернак-Таранушенко, В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько, В.І. Мунтян, Б.В. Губський., М.М. Єрмошенко, О.М. Гончаренко, Є.М. Лисицин та ін.

© О.М. Любченко. 2007

Метою статті є дослідження сутності, змісту поняття економічної безпеки, визначення показників і критеріїв оцінки регіональної економічної безпеки.

Причини виникнення загроз економічної безпеки країни мають яскраво виражений регіональний характер. Вирішенню багатьох соціально-економічних проблем перешкоджають недосконалі, не відповідні повноваженням регіональних органів податкова і бюджетна системи, велика кількість, часто необґрунтована, наданих податкових, митних і інших пільг, що ускладнюють вирішення стратегічних задач. Усе це збільшується зростаючою диференціацією економічного розвитку регіонів і рівня життя населення.

Формально економічну безпеку України можна представити в такий спосіб (рис. 1):

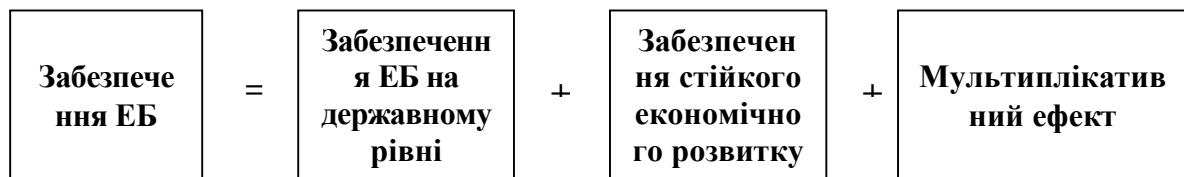

Рисунок 1 – Забезпечення економічної безпеки регіону

Іншими словами, рівень забезпечення економічної безпеки України складається з ефективності заходів, прийнятих для її забезпечення на державному рівні, забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів і мультиплікативного ефекту від взаємодії складових економічної безпеки України.

Приведена формула показує залежність економічної безпеки України від рівня соціально-економічного розвитку регіону і важливості державної регіональної економічної політики для її забезпечення.

В економічній літературі приводиться структура загроз економічної безпеки регіону, приведена на рис. 2.

Рисунок 2 – Загрози економічної безпеки регіону

На нашу думку, ця структура більш відповідає структурі загроз економічної безпеки України, так як регіон не може відобразити такі зовнішньоекономічні загрози як зовнішньополітичні і валютно-фінансові. Попередження виникнення інших загроз відбувається на державному і регіональному рівнях.

З виведеної вище формули забезпечення економічної безпеки України прослідковується залежність економічної безпеки України від рівня соціально-економічного розвитку регіону. І тут виявляється двоїстий характер впливу рівня розвитку регіону на економічну безпеку.

На рис. 3 автор приводить, у своєму розумінні, схему впливу рівня розвитку регіону на економічну безпеку країни.

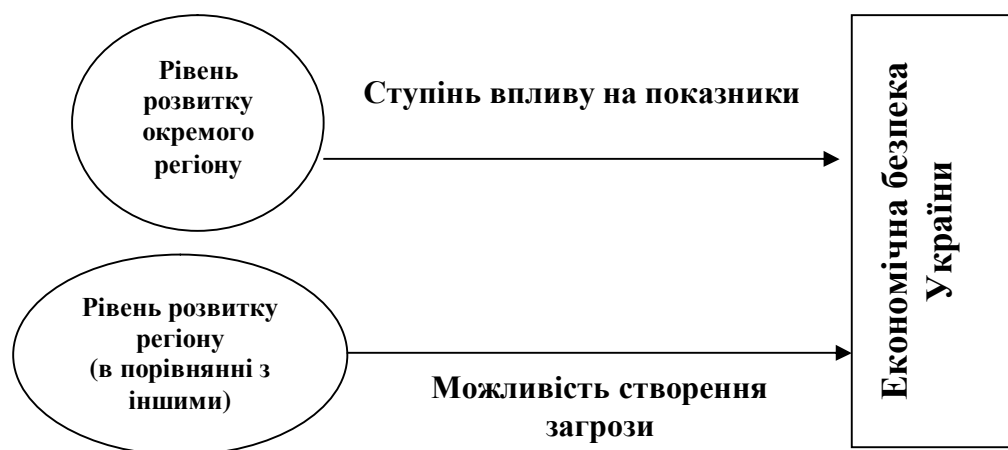

Рисунок 3 – Схема впливу рівня соціально-економічного розвитку регіону на економічну безпеку України

З рисунка видно, що рівень розвитку окремого регіону, по-перше, деякою мірою впливає на показники економічної безпеки, причому, чим вище рівень розвитку регіону, тим вище його вплив на показники економічної безпеки України.

По-друге, рівень розвитку регіону в порівнянні з іншими регіонами створює можливість загрози економічної безпеки, іншими словами, якщо в регіоні створюються осередки напруженості будь-якого роду (економічної, соціальної, екологічної і т.п.), то це – загроза економічної безпеки України.

Якщо розглядати характер впливу соціально-економічного розвитку регіонів на економічну безпеку України в динаміці, а також з урахуванням проведення заходів державної економічної регіональної політики, то механізм цього впливу буде виглядати таким чином (рис. 4):

Як вже було визначено раніше, рівень соціально-економічного розвитку регіону впливає на економічну безпеку України. Тоді постає задача виміряти цей вплив, а потім розробити заходи, що поліпшують показники розвитку регіонів, а, отже, і ті, що підвищують рівень економічної безпеки України.

В результаті застосування ефективних заходів економічного впливу на економіку регіону поліпшуються показники його соціально-економічного положення, підвищується рівень розвитку регіону. На наступному етапі також здійснюється оцінка рівня соціально-економічного розвитку регіону і ступінь його впливу на економічну безпеку України, коректуються або розробляються нові економічні заходи і т.д.

Для оцінки соціально-економічного розвитку і виявлення регіонів, у яких вплив деструктивних факторів являє загрозу економічній безпеці, необхідно використовувати групу ключових показників (критеріальних характеристик).

В якості таких індикаторів автором пропонується прийняти систему показників і їхніх гранично допустимих значень для оцінки рівня і динаміки соціально-економічного розвитку регіонів, що дозволяє визначити ступінь їхнього впливу на економічну безпеку України (табл. 1).

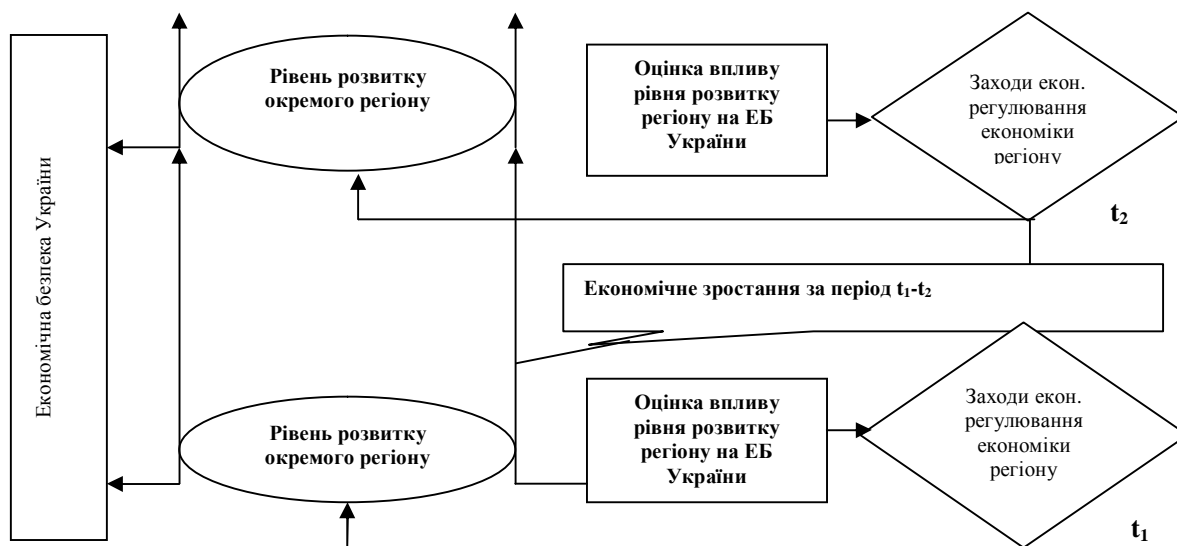

Рисунок 4 – Механізм впливу рівня соціально-економічного розвитку регіону на економічну безпеку України

Таблиця 1 – Показники, що характеризують вплив соціально-економічного розвитку регіону на економічну безпеку України

№ п/п	Показник	Гранично допустима величина
1	ВРП (з урахуванням паритету купівельної спроможності) на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням	70%
2	Частка в промисловому виробництві обробної промисловості	70%
3	Частка в промисловому виробництві машинобудування	20%
4	Частка нових видів продукції в обсязі продукції машинобудування, що випускається	10%
5	Основні фонди галузей економіки на душу населення в порівнянні із середньостатистичним значенням	80%
6	Ступінь зношеності основних засобів	35%
7	Частка зайнятих на малих підприємствах у загальній чисельності зайнятих в економіці	15%
8	Тривалість життя населення	70 років
9	Коефіцієнт природного приросту населення (на 1000 населення)	1,0
10	Співвідношення середньодушових доходів і прожиткового мінімуму в порівнянні зі середньостатистичним значенням	70%
11	Частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму	7%
12	Рівень безробіття в країні	7%
13	Загальний обсяг роздрібного товарообігу і платних послуг на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням	70%

Продовження Таблиці 1

14	Коефіцієнт щільності автодоріг у порівнянні із середньостатистичним значенням	50%
15	Рівень злочинності (кількість злочинів на 100 тис. населення)	5 тис.
16	Обсяг інвестицій в основний капітал:	
16.1	-на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням;	70%
16.2	-у % до ВРП	25%
17	Фінансова забезпеченість регіону на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням	70%
18	Обсяг зовнішньоторговельного обороту на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням	50%
19	Частка імпорту у внутрішньому споживанні	30%
20	Витрати на наукові дослідження в % до ВРП	2%

Відбір регіонів по кожному фактору (показнику) відбувається на основі зіставлення фактичного значення відповідного показника з його гранично допустимою величиною, визначеною шляхом експертної оцінки.

Розглянемо запропоновану систему показників. Приведені показники можна умовно розбити на три групи.

До першої групи показників, що характеризують загальноекономічний рівень розвитку регіону і його реального сектора економіки, відносяться:

- ВРП (з урахуванням паритету купівельної спроможності) на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням;
- частка в промисловому виробництві обробної промисловості;
- частка в промисловому виробництві машинобудування;
- частка нових видів продукції в обсязі продукції машинобудування, що випускається;
- основні фонди галузей економіки на душу населення в порівнянні зі середньостатистичним значенням;
- ступінь зношеності основних засобів;
- частка зайнятих на малих підприємствах у загальній чисельності зайнятих в економіці.

У рамках даного напрямку аналізу оцінюються фактичний рівень виробництва, напрями зміни галузевої структури господарства регіону, його промисловості, поточний стан основних фондів і т.д.

Відстеження названих індикаторів на регіональному рівні і прийняття своєчасних ефективних заходів не дозволить допустити:

- перетворення країни в паливно-сировинну периферію з економікою напівколоніального типу;
- посилення її залежності від кон'юнктури світового ринку;
- виснаження запасів природних багатств;
- поглиблення диференціації між галузями, регіонами країни і порушення її цілісності.

До другої групи показників, що характеризують рівень і якість життя населення регіону, відносяться:

- тривалість життя населення;
- коефіцієнт природного приросту населення (на 1000 населення);
- співвідношення середньодушових доходів і прожиткового мінімуму в порівнянні із середньостатистичним значенням;

- частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму;
- рівень безробіття в країні;
- загальний обсяг роздрібного товарообігу і платних послуг на душу населення в порівнянні із середньостатистичним значенням;
- коефіцієнт щільності автодоріг у порівнянні із середньостатистичним значенням;
- рівень злочинності (кількість злочинів на 100 тис. населення).

До третьої групи показників, що характеризують фінансовий, інвестиційний стан і розвиток регіону, а також зовнішньоекономічну діяльність підприємств і організацій, розташованих на території регіону, відносяться:

- обсяг інвестицій в основний капітал: на душу населення в порівнянні з середньостатистичним значенням і в % до ВРП;
- фінансова забезпеченість регіону на душу населення в порівнянні з середньостатистичним значенням;
- обсяг зовнішньоторговельного обороту на душу населення в порівнянні з середньостатистичним значенням;
- частка імпорту у внутрішньому споживанні;
- витрати на наукові дослідження в % до ВРП.

Таким чином, в результаті аналізу й оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів по запропонованій системі показників виділяються регіони, соціально-економічний стан яких створює тією чи іншою мірою загрозу економічній безпеці України. Потім проводиться класифікація (проблемне групування) регіонів для визначення комплексу заходів для кожної групи регіонів. Забезпечення економічної безпеки вимагає насамперед зміцнення державної влади, підвищення довіри до його інститутів, а також раціоналізації механізмів вироблення і формування економічної політики.

Список літератури

- 1 Гончаренко О. М., Лисицин Є. М. Методологічні засади розробки нової редакції концепції національної безпеки України. – К.: НІСД, 2001. – С. 6-7.
- 2 Прейгер Д., Бесчастный Л. Исследование экономической безопасности Украины // Экономика Украины. – 2000. – №4. – С. 91-92
- 3 Концепція економічної безпеки України / Ін-т екон. прогнозування; Кер. проекту В. М. Геєць. – К.: Логос, 1999
- 4 Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. – К., 2001

В данной статье определены основные показатели и критерии оценки экономической безопасности региона, исследованы особенности формирования экономической безопасности регионов Украины. Автором приведена схема влияния уровня развития региона на экономическую безопасность страны, на основе чего сформирован соответствующий механизм.

In this article certainly basic indexes and criteria of estimation of economic security of region, the features of forming of economic security of regions of Ukraine are explored. Resulted an author chart of influencing of level of development of region on economic security of country, what the proper mechanism is formed on the basis of.